

Al spoedig na het afspringen van de verbindtenis met de Prinses van Lotharingen, kwam die met Anna van Saxen op het tapijt. Naar verliefdheid of neiging werd hier zoomin als bij andere vorsten-huwelijken gevraagd, en dit was zoo in den regel, dat wij onder al de bedenkingen, later door Margaretha, door Granvelle en door anderen ingebracht, in het geheel deze niet opgenomen vinden, dat de Prins zijne aanstaande nimmer gezien noch toegesproken had ¹. De vraag was welk vermogen, welken rang, welke betrekkingen brengt de bruid ten huwelijk mede? Wij willen schiften wat wij kunnen, ten einde het antwoord op die vraag met betrekking tot Willems huwelijk in het licht te stellen.

De Deutsche Vorsten dier dagen hadden ijzerhutten, wildbanen en wildbaden. Daarvan leefden zij kommerlijk, zoo zelfs dat zij tot de dienst van magtiger Vorsten, en dat waren vooral de Koningen van Frankrijk en Spanje, voor geld hun eigen leven, of ten minste dat van hunne onderdanen veil hadden; dat zij pensioenen trokken om stil te zitten bij uitgebroken' oorlog, of om hunne oversten ten dienste te stellen van eene der beide partijen, behoudens hun aandeel in den buit, of, erger nog, om aan eene, zoo niet aan elke der partijen te verraden, wat er in kreits- of rijksdagen omging, geintrigeerd en besloten werd. Ik overdrijf niets: ik verwijs mijne lezers naar Hortleder en Häberlin, waar zij de onderscheidene besluiten tegen die veiligheid der Deutsche Vorsten, besluiten, telkens opgewarmd, en telkens bij de uitkomst vruchteloos gebleken, kunnen lezen. Alleenlijk voeg ik eene afdoende verklaring van Keizer Maximiliaan op dit punt in eene aantekening hieronder ². Armoede is geen ver-

¹ Uitmuntend zijn daaromtrent de aanmerkingen van den Recensent van van der Horst in den Letterbode van 1851, No. 40: "Had hij zich toch Filips' Gesneriaansch "huwelijk met Maria Tudor maar herinnerd, en zijn niet minder idyllisch aanzoek om "hare halfzuster Elisabeth, die hij naderhand, om — uit enkel teérheid — haar huwelijk met Alençon te beletten, beraamde van kant te helpen." De geachte Recensent had er Keizer Karel's koppelarijen met zijne bastaarddochter, Margaretha van Parma, kunnen bijvoegen. En de huwelijken uit pure verliefdheid, waren juist in die dagen aan de hoven de gelukkigste niet: men denke aan Hendrik VIII met zijne talrijke echtgenooten, aan de bigamie van Filips van Hessen, aan de jaloersche krankzinnigheid van Koning Erik Gustafson.

² Toen in 1566 de Landvoogdes Margaretha bij Keizer Maximiliaan aanzoek had gedaan, om dooralgemeene rijksbevelen te beletten, dat de Deutsche Vorsten en Heeren, ten behoeve der opgestane Nederlanders, dienst namen, antwoordde de Keizer aan haren gezant Chantonnay, volgens brief van dezen aan de Landvoogdes, van 21 December, 1566: "Que les Alemans en avoient faict grandes querelles contre le feu Empereur (Charles) estimans cela à grande servitude que lon empesche le gaignage et "exercice de la guerre aux Allemans et de recevoir gaiges et pensions — si c'estoient "Princes dependans immediatement de l'empire, Contes ou Seigneurs ou gens, qui "n'auroient rien à perdre que leurs personnes ou s'il se faisoit par generalles deffences "chascun scait que l'execution seroit de telle difficulté que les mandats n'auroient "leur respect, force ni vigueur, et que souvent l'empereur Charles souloit dire que "qui avoit argent avoit des Alemans, comme il s'est veu au Ringraff, Reyfenberg, "Thomassin, Crombach et plusieurs aultres: quant à s'entemectre aulcungs Princes